QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPVTATIONIBVS
mane discutienda in Scholis Medicorum die Iovis quinta Aprilis.

M. PETRO DE MERCENNE, Doctore Medico Præside.

An calido & sicco corpori blandè purgantia mox ante cibum danda?

I.

QUI viscerum nutritiorum, seu congenito seu, ascito fervore præditi sunt, eorumdem ficciorem constitutionem brevi acquirunt, humore in dies sensim exhalante. Illi minùs sanam vitam degunt, propter pigriorem & astrictiorem aluum; quâ ferè nunquam nisi artis curâ & studio liberantur. Istud non tam privatorum quorumdam hominum, quàm nationum ferme integrarum vitium est, neque earum modò quæ calidas, sed etiam quæ frigidas regiones incolunt; quod civibus quoque nostris accidit, maximè verò biliosis, aut atrabilariis, quorum sanguinem perussere vigiliæ juges, vel vehementiora animi pathemata, vel durus labor, nimiaque corporis exercitatio, vel alea, aut vinum meracius, aut calidiorum acriorumve ciborum usus immodicus. Horum corporum ars tuendæ sanitatis maximam curam gerere debet. Ventris segnities omnium confusio; ut εὐλυσία præclaræ valetudinis pignus, & magnum ad vitam salubriùs ducendam præsidium habetur. Tantum corporis bonum affert humida victus ratio, quæ febricitantibus etiam convenit. Qui quotidie non egerunt, (quandiu alioqui benè se habent) astrictam aluum purgantibus solvere caveant. Hæc integrè sanis, præsertim verò lacertosis, valdè nocent. Calidis & siccis hominibus sit in alimento medicamentum. Hos cichoria & malvæ tenues alant; lactucæ, vel fraga, pruna, ficus, mala persica, prandium incohent, aut claudant; jejuni ἀέριςοι istos fructus edant ipsisque aquam fluvialem vel fontanam

superbibant. Præterea illos tunc mirè juvat panis aquâ madidus, vel solus aquæ potus, vel aqua vituli, aut pulli gallinacei, vel prisana, aut simile quidpiam humidum & refrigerans, quo calida plùs justo viscera, ad extremam ætatem, sinè noxa, manè carere non possunt. His vinum inimicum est: in vitro splendet, serpit ut coluber, nisi paucissimum sit & multâ aquâ perfusum; confert autem somnus & quies mediocris. Cum à sano statu evidenter recessere, eisdem ea medicamenta conveniunt, & ψυκτήρια, quæ bilem cæterosque impuros corporis humores, absque ullâ caloris, & siccitatis inustione, (quæ summa votorum esse debet) facilè, moderatè, ac cum optata εὐφορία subducunt.

II.

ΘΕΡΜΟΧΟΙΛΙΟΙ non modò ventriculi, sed etiam hepatis & cæterorum viscerum acriori calore pollent, à quo nova bilis perpetuò cuditur, quæ morbos gignit dùm cumulatur & exundat. E ventre omnium morborum causa profluit. Eluenda est diligenter hæc sentina, quotidie deponendum excrementorum onus: si sinantur per plures dies, durescent in globulos, ut capris fieri assolet. Quod malum mirè avertes sæpius injecto ex sola aqua tepida clystere. Hæc prava colluvies ubi in alui ductibus crevit, & insuetis incommodis, ac minùs firmæ valetudinis signis jam se prodit, apto tempore educenda est, modò ejusdem nimius fervor, aut, quæ in excrementis apparent cruditatis notæ, purgationem non remorentur. Ignem ferro fodere audet, quisquis crudum tumorem aperit: poma matura sponte decidunt: cruda, cum ea cui adhærent arboris parte, vi avelluntur. Purgatio blandissimè instituenda est, & solâ coëffusione, aut epicrasi, peragenda; alioquin intempestivâ medicinâ viscerum calor adaugetur, squallor accersitur, in furias agitur bilis, hepar, lien, & pulmones accenduntur, atque etiam universum corpus colliquatur & contabescit. Vide ne dum viscera sordibus expedire cupis, ea deteras. Nonne ipsamet stannea aut ærea vasa tergendo exeduntur? Nihil magis ad vitam interest, quàm curare semper, & impedire, ne viscera citiùs arescant. Eò perpetuò spectare debet omnis Medici industria, qui priùs de intemperiei emendatione, ac de fervidæ & siccæ qualitatis temperatione (quæ fit moderato contrariorum usu) quàm de humoris noxii purgatione cogitare debet.

III.

PURGANTIUM medicamentorum duæ species verè agnoscuntur; alia mochlica dicuntur, quæ magna cum pertur-

bation & vehementi impetu, veluti adhibitis vectibus, pravos humores ex universo corpore confestim, & copiosè eliminant. Alia blanda, à suo effectu nomen accipiunt, quæ moderato motu, & ut plurimùm sine molestis symptomatis, mediocrem vitiosæ illuviei copiam è prima corporis regione, hoc est è solo inferiore ventre, benignè expurgant. In mochlicorum censu venena, & simplicia venenis proxima, quæ paucissimâ quantitate data omnes naturæ amicos humores simul cum anima ejiciunt, nisi perniciosè & sceleratè reponi possunt. Mochlicorum & blandè purgantium ope ars Medica universè carere nequit; quid quid post veterem Asclepiadis errorem, nostrâ ætate renovatum, empirici quidam nunc reclament. Extrema vitia semper amplectitur audax & effræne istud hominum genus; nam aut purgantia omnino proscribit & tollit, aut vehementissimis solùm utitur, & hypercatharsi gaudet. Emetica, quæ utrumque ventrem purgant, ut Elleborum & Stibium, inter mochlica & validissima Pharmaca jurè meritò numerantur. Quorum etiam quædam, ut scammonium & colocynthis, solummodò inferiorem ventrem movent. Mochlicis omnibus raro utendum, & priùs diligenti adhibitâ circumscriptione; scilicet cum vis morbi mitiora remedia spernit & eludit, ut in malignis & soporosis affectibus, ubi materia turget, & cunctari periculosum est. Cum salus ex momentis pendet, segnes Medicos hæc tempora non patiuntur. In contumacibus morbis, cum noxius humor altiùs & pertinaciùs in visceribus hæsit, ἴσον ἴσῳ, & par efficaciæ medicamenti gradus pari a natura recessui opponi debet. Forti nodo fortis debetur cuneus. Blandorum purgantium, ut cassiæ, sennæ, & rhei usus (quo non sinè damno antiquitas caruit) optimo jure communis est & pervulgatus. Benigniora purgantia exposcunt, & vehementioribus exasperantur plurimi graves morbi, ut febres, inflammationes, & fluxiones omnes, cum posuere impetum, & calor mitissimus, ac remissio symptomatum apparent. Quin etiam eadem postulant mitiores morbi, qui Medicorum operam quotidie exercent. Omne nimium naturæ inimicum: quod paulatim fit tutum est. His cautionibus adde justam dandi cathartici dosim, & opportunum tempus, rem in universa arte omnium difficillimam, quæ à solis Medicis, qui prudentes, docti, & exercitati esse debent, sciri potest: Adeò fugax est & præceps occasio, ut purgationem vel nimiùm accelerasse, vel etiam distulisse, in acutis sæpe pœnituerit. Calidis & siccis corporibus mochlica infensissima sunt, & (si aliqua exceperis) simul cum alimentis dari non debent. Copiosior tamen

cibus & quies elleboro ſumendo corpus apparant ; ut pinguia juſcula, ſi aliquo tempore poſt emetica ſorbeantur, faciliorem vomitum cient. Ferventiſſimâ æſtate difficiles ſunt purgationes, ſæpe tamen Lutetiæ non ardet canicula, ejuſque vano metu terretur populus & à neceſſariâ purgatione avocatur. Calidis & ſiccis, id eſt biliosis, quibus plùs juſto calent viſcera, valdè proficiunt blandè purgantia: ea tamen ſuſpecta habere debent, propter calorem & ſiccitatem, niſi cibis optimis ſimul aſſumptis temperentur, ac veluti cicurentur. Utrorumque operâ & communi ſubſidio alvus benignè vacuatur, refrigeratur, atque etiam humeſcit.

I V.

PURGATIONIS opus, non ſummus amaror, aut ingratiſſimus odor, non indomita materia & coctioni ac nutritioni inepta, ſed purgantium ſpiritus (ignea ſcilicet, mobiliſſima, & tenuiſſima corpuſcula, quibus hæc abundant) propriè ac verè efficiunt. Hi ſpiritus pro materia cui inſident, plus, minùſve tenui, aliàs ſtatim in ventriculo, cum emeticum ſumpſit; aliàs ſolùm in inteſtinis, cum deorſum ſit purgatio, primùm ſuſcitari, & è medicamento emitti incipiunt ; Inde ſingulos alui receſſus perreptant, ibique ſtagnantem illuviem exagitant, fermentant, diffundunt, eamque ſic loco movent, ut per meſenterii vaſa in inteſtina refluere, tandemque è ventre excerni cogatur. Turbido iſto motu, & moleſtâ tum medicamenti, tum humoris morbifici qualitate, exquiſitus partium ſenſus ſic laceſſitur & irritatur, ut dùm ſeſe contrahunt, aut concutiunt, materiam noxiam ſimul, è corpore commodè, naturâ duce, expellant. Motu purgari corpora ipſa docet navigatio ; docent quoque currus & vehicula; quin etiam exercitatio & deambulatio pigro ventri calcar admovent ; ſic in Scytharum hippace, vel nunc in butyro conficiendo, baculi verbere ſerum à reliquis lactis partibus ſecernitur. Inter purgans medicamentum & humorem pugandum quædam intercedere debet ſubſtantiæ ſimilitudo ; tenue tenui, craſſum craſſo, naturâ ſuâ faciliùs jungitur ac miſcetur. Ut materia quæpiam aliam fermentet atque intus exagitet, priùs eam ſubeat neceſſe eſt, neque ſubire poteſt, niſi poros ſuis particulis excipiendis aptos & accomodatos inveniat. Hinc humoris purgandi quædam veluti fit electio, quæ in blando purgante potiſſimùm deprehenditur. Si ſit παχύμερες, humorem melancholicum & craſſiorem bilem educit, ut ſenna ; ſi λεπτόμερες tenuiorem, & ſeroſos humores vacuat, ut ſyrupus roſarum pallidarum. Me-

dicamentorum facultas à materiâ pendet. Purgantia omnia non ſolùm κινητικὰ, ſed τμηματώδεα ſunt καὶ ἀλμυρὰ. Ventris calore facilè attenuantur, & in halitum ſolvuntur. Benigna medicamenta minùs ſpiritus ignei, minùs etiam ſalis, temperie ſuâ obtinuere, quàm validiora purgantia & mochlica : nihilominùs in hoc caſu etiam catelli mordent. Cum de purgando agitur, fuge quævis ſiccantia, ipſa etiam quæ leviùs viſcera afficere creduntur. Ab illis cum ratione metuunt qui naturâ ſuâ malè ſe habent ad purgationes; ſed præſertim à medicamentis cavere debent atrabilarii & peruſti : vel qui circà umbilicum & pectinem ventrem habent ſiccum & extenuatum; quin etiam ii qui diuturnâ ſiti, tuſſi, raucedine, catharro, ſanguinis ſputo, ſpirandi difficultate, hæmorrhagiâ, hæmorrhoïdibus, vel hypochondriorum & totiùs ventris tenſione cum dolore conjunctâ, & latenti diſpoſitione inflammatoriâ, detinentur & divexantur. Iſtis omnibus ſola caſſia convenit, cum purgationis adeſt tempeſtivitas. Bilioſis præter caſſiam etiam alia blandè purgantia concedenda; ſed ea aliquid ſiccitatis inurunt, ſi ab humectantibus, maximè verò ſi ab idoneis alimentis ſejungantur. Quæ ſic molliùs movent medicamenta, putrem, quem extrudunt humorem, in alvo inveniunt non faciunt. Hæc naturæ omnino adverſari cave credas. Hoſtile non eſt quod eam ſui officii admonet & ad propriam defenſionem ſollicitat. Quædam alimenta etiam pungendo placent, & ſuâ amaritudine grata ſunt.

V.

UT oleo flamma, ſic dulci & oleoſo alimenti humore nativus calor fovetur & conſervatur. Hinc mortui, ἀλίβαντες. Summa alimentorum perfectio ab ea quam corpori noſtro conciliant inſigni humiditate pendet, quæ tantò aqueâ præſtantior, quantò minus diſſipabilis, & humido noſtro primigenio longè ſimilior deprehenditur. Eo fine blandè purgantia calido & ſicco corpori ineunte prandio vel cœnâ, conſueto edendi tempore, numquàm verò primis jam inceptæ coctionis horis, tutiſſimè exhibebis. Cibos ſelige optimi ſucci, & qui facilè diſtribuantur. Offam & vituli carnes appone, elixas potius, ut corpus magis fluidum reddatur. Aſſæ huic officio etiam aptæ ſunt. Hac arte, cùm recentis chyli rivis venter irrigatur, alvi fœces diſſolutæ commodiùs excernuntur. Alibilis ſucci benignitate humoris noxii feritas miteſcit; bilis uſtulata, impactaque, diluitur, liqueſcit, faciliùs fluit in inteſtina, promptæque ac fœlici excretioni matura redditur.

Hinc partes omnes nutritiæ, quibus etiam thoracicas rectè comprehenderis, non solùm refrigerantur & humescunt, sed præterea muniuntur adversus medicamenti siccitatem, nullusque ideo relicti empyreumatis metus superest. Naturæ gratius est medicamentum quod simul cum alimento accessit: tunc quamvis partes adhuc stimulet, id præstat sub amicâ specie, nec gravi perturbatione ac molestis symptomatis naturam offendit, quæ quidem chylum ab alvi excrementis & pravis humoribus sapienti artificio semper secernit. Aqua paucis sennæ foliis medicata, & offæ permixta, quàmplurimos pueros restituit, quos horridus sapor ab omni purgatione averterat. Eadem senna in aqua macerata (non autem in vino) atque etiam medulla cassiæ, aliis ætatibus in prima mensa profuit. Multos quoque tunc juvat paucus rhei pulvis. Odorata cùm ad gratiam, tum ad spiritus vitales & animales reficiendos, purgantibus rectè adjiciuntur: Quin etiam præter alimenta, alia quæ plurimùm humectant præsidia in auxilium vocari debent. Somnus post assumptum catharticum cibi vices aliquatenùs tenere potest. In balneo aquæ tepentis utiliter sumitur potio blandè purgans, at μοχλεία infensa est. Falso simplicitatis amore deluduntur qui plura simul simplicia commisceri vetant. Sal cibis additum vim suam non amittit sed perficit. Purgantium & alimentorum amicâ societate, ut vini & aquæ fœlici conjugio, amborum bona crescunt, mala minuuntur atque etiam prorsus tolluntur.

Ergo calido & sicco corpori blandè purgantia mox ante cibum danda.

Asserebat Parisiis URBANUS LEAULTE', Parisinus Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1685.

Apud Franciscum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.